

מסורת הש"ס

(א) שזעוטה ה, (ב) לקמן גב, (ג) שזעוטה ב, (ד) [נשיב], (ה) [נמת לן], (ו) [דף ג], (ז) [נשי מהר"ס], (ח) [דף ג, דף ה, וסס ד"ה שמים], (ט) [נשי], (י) והסם פריך מי כתיב אל יוציא והיינו שמים כל"ל רש"י, (י) ונשיע' תוספות פסחים פה: ד"ה הוצאה, (י) דדמא לגמרי להוצאה כל"ל,

מוסף רש"י

שתיים שהן ארבע בפנים. שמים לחיוב הכנסה דעני והכנסה דבעל הבית, ושמים לפטור כשזה עוקר וזה מניח דכתיב (ויקרא ד) בשמות, העשה את כולם (שולחנות ה). שבעות שתיים. בשבעות ביטוי שפמים הכתוב בויקרא אלל קרנן עולה ויורד קאמר שמים כתיבי בקרא, דכתיב להרע או להטיב ומפרש במשנה (סס ה:), אוכל להטיב, לא אוכל להרע, שמענה את עצמן, והוא דרין לכל דבר שהוא הן ולא להבא, ולהרע או להטיב להבא משמע, ובפי"ג (סס) מבינה מן המקראל אף דברים שאין בהן הרעה או הטעה, ומיהו שמים יניחו ומו' דבר, דכר ומילופו (שס ב),

רבינו הגנאל

יצירות השבת שתיים שהן ארבע בפנים בר'. גמי תנן התם בתחילת שבעות, שבעות שתיים שהן ארבע,

יצאות השבת פרק ראשון שבת

יצירות השצפ. הוצאות שמרשות לרשות האמורות לשבת וצגמ"ו מפרש דהכנסות נמי קא קרי יציאות הואיל ומוציא מרשות לרשות: **שמים שהן ארבע צפנים**. לאותן העומדים צפנים שמים מן התורה הוצאה והכנסה דבע"ה ובפ' הורק (לקמן יז): ברישיה נפקא לן מוילו משה ויעזירו קול במחנה וגו' (י) לא תפיקו מרה"י לרה"ה להציא נדבה למחנה לויה ויום השבת היה כדליף החם ועל שמים אלו חייב חטאת על שגגתו ועל זדונו כרת ועל התראתו סקילה וכן בכל מלאכת שבת: **שהן ארבע**. מדצריהם הוסיפו שמים לאסור למתחלה ואם עשה פטור ולקמן מפרש להו ואזיל: **ושמים שהן ד' בחוץ**. שמים מן התורה הוצאה והכנסה דעני העומד בחוץ ושמים מדצריהם כשהמלאכה נעשית על ידי שנים זה עוקר וזה מניח למתחלה אסור ואם עשה פטור כדליף בגמרא (דף ג.) שנים שעשאוה פטורים: **פשט העני אם ידו**. ומפץ בתוכה: **ונתן לחוץ ידו דבעה"ב**. דעבד ליה עקירה ברה"ר והנחה ברה"י: **או שנטל מסוכה והוציא**. החפץ והניח ברה"ה דעבד ליה עקירה **[צרה"ן]** והנחה **[צרה"ן]**: **העני חייב**. שעשה מלאכה שלמה והרי שמים מן התורה לעומד בחוץ: **ובעל הבית פטור**. פטור לגמרי ואפי' למתחלה מותר דהא לאו מידי עבד והכי מפרש בגמ' (דף ג.) **פשט בעה"ב כו' בעה"ב חייב**. והרי שמים מן התורה לעומד

צפנים: פשט העני אם כו'. דעבד ליה בעל הבית הנחה: **או שנטן לסוכה**. דעבד ליה בעל הבית עקירה והוציא העני והניח: **שנים פטורין**. שלא עשה האחד מלאכה שלימה אלל אסורין לעשות כן למתחלה שמה יצואו כל אחד ואחד לעשות מלאכה שלימה בשבת הרי שמים מדצריהם אחת לעני בחוץ ואחת לבע"ה צפנים. וא"ת שנים הן לכל אחד ואחד עקירה לעני ועקירה לבע"ה הנחה לעני והנחה לבע"ה לקמן? פריך לה ומשני דלא חשיב אלל עקירות שהן תחלת המלאכה ואיכא למימר שמה יגמרנה: **גב' סנן הסס**. במסכת שזעווע: **שזעווע שמים**. שזעווע של ציטוי להרע או להטיב שמים הן להתחייב עליהן קרבן עולה ויורד האמור בפרשה (ויקרא ה) דנפקי מלהרע או להטיב דמשמע להבא אוכל ולא אוכל: **שהן ארבע**. יש לך לרבות עוד שמים מריבוי הכתוב לכל אשר יבטא האדם [שס] לרבות לשעבר אכלתי ולא אכל לא אכלתי ואכל:

ידיעות

נראה לרבינו אלחנן מדקאמר בגמרא דיקא נמי דקתני יציאות ומפרש הכנסות לאלתר ולא דייק מדקתני צפנים: **פשט בעה"ב את ידו ב'**. תימה לר"י אמאי לריך למתני תרתי דעני ודבעה"ב' וכן בריש שזעווע דמפרש בגמרא (דף ג.) וסס) שמים דעני ודבעל הבית מה שיץ לקרותו שמים מה לי עני מה לי עשיר ונראה לר"י דאינטריך לאשמעי' משום דהוצאה מלאכה גרועה היא דמה לי מוציא מרה"י לרה"ר מה לי מוציא מרה"י לרה"י' ולא הוה גמרינן הוצאה דעני מצעה"ב ולא בעה"ב מעני ותדע' מדאינטריך תרי קראי בהוצאה כדנפקא לן בריש הורק (לקמן דף יז) וסס) מויכלל העם מהציא ובספ"ק דעירובין (דף פ:) נפקא לן מקרא אחרינו דדרשינן אלל יאל איש ממקומו אלל יוציא' ו' והתם פירשמי' והיינו משום דמלאכה גרועה היא אינטריך מרווייהו חד לעני וחד לעשיר ו' וכן בכל תולדות דאבות מלאכות לא חיישינן שיהא במשכן אלל אבות בלבד' ובתולדות דהוצאה"כ בעי' שיהא במשכן דתנן בהורק (דף יז.) שמי גוזזטראות וז כנגד וז המושיט והזורק מוז לזו פטור היו שמהין בדיוטא אחת הורק פטור והמושיט חייב שכן היתה עבודה לזים וצריש הורק (ג"ז סס:) נמי בעי הורק ד' אמות ברה"ר מנלן ודחיק לאשכחניהו במשכן עד דמסיק כל ד"א ברה"ר הלכתא גמריי לה וכל אלו תולדה דהוצאה ינינהו ולא אבות שאין אבות אלל מ' חסר אחת וגבי הכנסה נמי אמרינן בפ' במה טומנין (לקמן מט:) הס העלו קרשים מקרקע לעגלה אף אתם אל תכניסו מרה"ר לרה"י א' וא"ת כיון דהכנסה היתה במשכן מה לריך תו לקמן בהורק (דף יז:) לפרושי דקצרא הוא מה לי אפוקי מה לי עיולי"ב דהורק ד' אמות ברה"ר משמע דאי הוה משכנתא בה במשכן הוה ניחא ליה אע"ג דהתם ליכא קצרא"ג וי"ל דאינטריך קצרא להכנסה דבעה"ב דלא הוה במשכן דהם העלו קרשים כו' היינו הכנסה דעני דמסתמא בקרקע היו עומדים שהוא רה"ר ואם תאמר כיון דאיכא קצרא אמאי אינטריך בצמה טומנין למימר דהכנסה היתה במשכן וי"ל דתנא ליה אידיי דבעי למיתני הס הורידו קרשים מעגלה ואתם אל מוציאו כו' אע"ג דהוצאה נפקא לן מקרא בזהדיא אינטריך למיתני שהיתה במשכן משום דקתני ברישא בצרייתא אין חייבין אלל על מלאכה שכיולא צה היתה במשכן ואם לא היה מוצא הוצאה במשכן הייתי מחייב בכל מלאכות הדומות למלאכה גמורה אע"פ שלא היה במשכן כמו בהוצאה והא דאסמון קרא דשבת למלאכת המשכן הוה דרשינן למילתא אחריתי: **שזועות שתיים שהן ארבע**. בריש שזעווע (דף ג.) מפרש שמים אוכל ולא אוכל דכתיב בזהדיא בקרא להרע או להטיב דהיינו להבא שהן ד' אכלתי ולא אכלתי דמתי' צפ"ג (דף יט:) תנן בזהדיא שהן ד' אכלתי ולא אכלתי"ו וא"ת אמאי לא קתני שמים שהן שמונה [אוכל ולא אוכל] אכלתי ולא אכלתי אזרוק ולא אזרוקי וקתני ולא וקתני ונראה דלכך פירש רש"י בריש שזעווע שאינו שונה אלל דבר וחילופו ור' יצחק תירך דלא נקט אלל אכלתי ולא אכלתי משום דפליג ר' ישמעאל והוי רבותא טפי אלל אזרוק ולא אזרוק דמודה ר"י לא חס למיתני וא"ת וגבי שבת אמאי קתני שמים שהן ד' ומו' לא ליתני נמי מושיט ומעביר מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רה"ר דחייב כדאמר לקמן (דף יז:) הורק מרשות היחיד לרשות הרבים ומרה"ר לרה"י וי"ל דלא קתני אלל הכנסה ל' דדמא להוצאה שהוא מרה"י לרה"י וצריקה נמי לא דמאי להוצאה שזה בהולכה ביד וזה בוצריקה:

יצאות השבת פרק ראשון שבת

יצירות השבת שתיים שהן ארבע. הקשה ריב"א דדיני הוצאות שבת היה לו לשנות גבי אבות מלאכות אחר פרק כלל גדול לקמן (דף עג.) דהתם קתני אבות מלאכות מ' חסר אחת וקתני הוצאה לבסוף והוה ליה להתחיל כסדר דבזרים דמיירי בע"ש מצעוד יום

כגון לא יאל החייט במחטו סמון לחשיכה אין שורין דיו וסומנין ואין לוילין צשר ואח"כ במה מדליקין וכירה וצמה טומנין שהם דצרים הנוהגים עסחשיכה ואח"כ במה צמהה וצמה אשה יוצאה דצרים הנוהגים בשבת עצמו ושז אבות מלאכות של שבת ודרך החנא לשנות כסדר זה כמו שמצינו בפסחים דמתחיל בלייל י"ד ושז ביי"ד ושז בשמיטת פסחים שהוא צין הערצים ואחר כך שונה מאכילת פסחים שהוא בלילה וכן ציומא מתחיל צו' ימי' קוד"י"ה כוחא"כ בעיה"כ ואח"כ ליל י"כ ומירך דהוצאה חציצה ליה לאקדומי משום דממשהה וז שמעינן כמה דצרים הוצאה והכנסה דעני ועשיר ודבעי' עקירה והנחה ושנים שעשאוה פטורין וידו של אדם חשוכה לו כד' על ד' וידו של אדם אינה לא כרה"י ולא כרה"ר ור"ת מפרש דדבר ההוה רגיל הש"ס לשנות תחילה וכן צמס' צ"ק (דף ג.) השור והצור המצעה וההצער ולא ו' נקט כסדר הפרשה הוכן מפרש רב האי גביד' לריבין להודות צפרק הרוואה (ברכות דף נד:) דלא נקט הש"ס כסדר הפסוק ועוד מפרש ר"ת דפתח ציציאות משום דבעי למימר לא יאל החייט במחטו"כ אע"ג דלא שנה המלצן משום אין נותנין כלים לכזבם ולא המזעיר משום ב' צמה טומנין' הוצאה הולרך לשנות טפי" משום דמלאכה גרועה היא כמו שאפרש: **יצירות**. הוצאות הוה ליה למתני אלל נקט יציאות לישנא דקרא אל יאל איש ממקומו (שמות טז) ודרשינן מינה (עירובין דף פ:) הוצאה אל יאל עם הכלי ללקט המנן: **שתיים שהן ארבע בפנים**. כן נראה כמו שמפרש רש"י כאן דמצפנים היינו לבעה"ב העומד צפנים ובחוץ היינו לעני העומד בחוץ שמים הוצאות והכנסות דחייבו שהן ד' הוצאות והכנסות דפטור ובשזעווע ה' פרש"י צפנים היינו הכנסות פנים שנים דחייבו דעני ודעשיר ושנים דפטור ובחוץ היינו הוצאות חוץ א' ואין נראה מדפירש מילי דעני לחוד ומילי דעשיר לחוד משמע כפי שפירש כאן ולפי' דהתם לא היה לו לערב הוצאות והכנסות יחד ומיהו שמהא לפי שהיה לריך להאריך אם היה צא לפרש הוצאות לבד ו' [והכנסו' לבד] מ"מ אין צריך

נראה לרבינו אלחנן מדקאמר בגמרא דיקא נמי דקתני יציאות ומפרש הכנסות לאלתר ולא דייק מדקתני צפנים: **פשט בעה"ב את ידו ב'**. תימה לר"י אמאי לריך למתני תרתי דעני ודבעה"ב' וכן בריש שזעווע דמפרש בגמרא (דף ג.) וסס) שמים דעני ודבעל הבית מה שיץ לקרותו שמים מה לי עני מה לי עשיר ונראה לר"י דאינטריך לאשמעי' משום דהוצאה מלאכה גרועה היא דמה לי מוציא מרה"י לרה"ר מה לי מוציא מרה"י לרה"י' ולא הוה גמרינן הוצאה דעני מצעה"ב ולא בעה"ב מעני ותדע' מדאינטריך תרי קראי בהוצאה כדנפקא לן בריש הורק (לקמן דף יז) וסס) מויכלל העם מהציא ובספ"ק דעירובין (דף פ:) נפקא לן מקרא אחרינו דדרשינן אלל יאל איש ממקומו אלל יוציא' ו' והתם פירשמי' והיינו משום דמלאכה גרועה היא אינטריך מרווייהו חד לעני וחד לעשיר ו' וכן בכל תולדות דאבות מלאכות לא חיישינן שיהא במשכן אלל אבות בלבד' ובתולדות דהוצאה"כ בעי' שיהא במשכן דתנן בהורק (דף יז.) שמי גוזזטראות וז כנגד וז המושיט והזורק מוז לזו פטור היו שמהין בדיוטא אחת הורק פטור והמושיט חייב שכן היתה עבודה לזים וצריש הורק (ג"ז סס:) נמי בעי הורק ד' אמות ברה"ר מנלן ודחיק לאשכחניהו במשכן עד דמסיק כל ד"א ברה"ר הלכתא גמריי לה וכל אלו תולדה דהוצאה ינינהו ולא אבות שאין אבות אלל מ' חסר אחת וגבי הכנסה נמי אמרינן בפ' במה טומנין (לקמן מט:) הס העלו קרשים מקרקע לעגלה אף אתם אל תכניסו מרה"ר לרה"י א' וא"ת כיון דהכנסה היתה במשכן מה לריך תו לקמן בהורק (דף יז:) לפרושי דקצרא הוא מה לי אפוקי מה לי עיולי"ב דהורק ד' אמות ברה"ר משמע דאי הוה משכנתא בה במשכן הוה ניחא ליה אע"ג דהתם ליכא קצרא"ג וי"ל דאינטריך קצרא להכנסה דבעה"ב דלא הוה במשכן דהם העלו קרשים כו' היינו הכנסה דעני דמסתמא בקרקע היו עומדים שהוא רה"ר ואם תאמר כיון דאיכא קצרא אמאי אינטריך בצמה טומנין למימר דהכנסה היתה במשכן וי"ל דתנא ליה אידיי דבעי למיתני הס הורידו קרשים מעגלה ואתם אל מוציאו כו' אע"ג דהוצאה נפקא לן מקרא בזהדיא אינטריך למיתני שהיתה במשכן משום דקתני ברישא בצרייתא אין חייבין אלל על מלאכה שכיולא צה היתה במשכן ואם לא היה מוצא הוצאה במשכן הייתי מחייב בכל מלאכות הדומות למלאכה גמורה אע"פ שלא היה במשכן כמו בהוצאה והא דאסמון קרא דשבת למלאכת המשכן הוה דרשינן למילתא אחריתי: **שזועות שתיים שהן ארבע**. בריש שזעווע (דף ג.) מפרש שמים אוכל ולא אוכל דכתיב בזהדיא בקרא להרע או להטיב דהיינו להבא שהן ד' אכלתי ולא אכלתי דמתי' צפ"ג (דף יט:) תנן בזהדיא שהן ד' אכלתי ולא אכלתי"ו וא"ת אמאי לא קתני שמים שהן שמונה [אוכל ולא אוכל] אכלתי ולא אכלתי אזרוק ולא אזרוקי וקתני ולא וקתני ונראה דלכך פירש רש"י בריש שזעווע שאינו שונה אלל דבר וחילופו ור' יצחק תירך דלא נקט אלל אכלתי ולא אכלתי משום דפליג ר' ישמעאל והוי רבותא טפי אלל אזרוק ולא אזרוק דמודה ר"י לא חס למיתני וא"ת וגבי שבת אמאי קתני שמים שהן ד' ומו' לא ליתני נמי מושיט ומעביר מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רה"ר דחייב כדאמר לקמן (דף יז:) הורק מרשות היחיד לרשות הרבים ומרה"ר לרה"י וי"ל דלא קתני אלל הכנסה ל' דדמא להוצאה שהוא מרה"י לרה"י וצריקה נמי לא דמאי להוצאה שזה בהולכה ביד וזה בוצריקה:

ידיעות

ב.

עין משפט ונר מצוה

אזהרה בכלל דני שבת כתב המ"י פ"א מהל' שבת הלכה ג ח"ל כל מקום שנאמר שהעושה דבר זה פטור הרי זה פטור מן הכרת ומן הסקילה ומן הקרבן אלל אסור לעשות אותו דבר בשבת ואיסורו מד"ס א' מי' פרי"צ מהלכות שבת הלכה ט פרי"ג שם הלכה צ סמנ לאין סה טו"ע א"ס סי' שמו: ב' מי' שם פרי"ג הל"ה:

תוס' ישינים

(א) מלאמי כתיב בגליון ת"י ח"ל וי"ל שמים שמי הוצאות דחייבו ופטור ופטור ארבע הכנסות דחייבו ופטור עכ"ל ואין נראה ו' דביורשלימי עני מה שנים כי' ומתקין צ' לחיוב וז' לפטור ע"ש. (נדבר זה שיך לתוס' לעיל ד"ה שמים שהן ארבע אחר פירש"י לפני ואין נראה סי'):

מוסף תוספות

א. דגורנין ערב שבת אטו הוצאות שבת. מוס' הלא"ש.
ב. תוס' הלא"ש אמת: במה מדליקין ובמה טומנין [נשי מהר"א].
ג. משום דהנהו מלאכות ידועות לכל, אבל. מוס' הלא"ש. [נשי מהר"ס].
ד. [אסורה בשבת קודם ששהי לא יצא החייט במחטו. מוס' הלא"ש.
ה. לבעל הבית העומד בפנים, וכן לעני העומד בחוץ. מוס' שזעוטה ה' גסס הריב"א. ו' מה לי עומד בפנים ומוציא החפץ לחוץ ומה לי עומד בחוץ ומביא החפץ אליו. מוס' הלא"ש. ו' משאי"כ בשאר אבות מלאכות שאינן חלוקות ברשויות אלא איסורן מחמת עצמן, והואיל וחידוש הוא אין לך בה אלא חדושה בלבד, והכלות עקרות הן ואין למדות זו מזו. כנפ"ן. [מהרי"ס].
ו. דמלאכה גרועה היא. מוס' הלא"ש.
ז. [ד]הכי משמע פטירה דקרא שאל יצא בשבת עם כליו ללקוט את המנן בדרך שעשין בחול וכו'. מוס' עירובין פ: [נשי מהרי"ס].
ח. [ו]כל הדומה לאב הוי תולדה דידיה. מוס' הלא"ש.
א. כגון זורק ומושיט ומעביר והכנסה כולה. מוס' הלא"ש. יב. [ו]כיון דהואי במשכן אע"ג דלא דמיא להוצאה מיוחדב עולה. מוס' הלא"ש בע"כ.
יג. דדמיא למוציא. מוס' הלא"ש. יד. [ב]אכלתי ולא אכלתי דאית ביה פלוגתא דר' ישמעאל לא מחייב לשעבר. מוס' הלא"ש.
יז. וההיא מתניתין קיימא לפרושי מתניתין דחכא. מוס' שזעווע ג.

רבינו חננאל

ב:

ידיעות הטומאה ב'. וא"ת ואמאי לא קמני העלמות שמים שהן ד'א העלם טומאה ואכל קדש או נכנס למקדש שהן ד' העלם קדש והעלם מקדש והוה אמי שפיר דלא מני למיפרך הני תמני הויין כדפרין ידיעות וי"ל דנקט ידיעות כדמפרש התם (פ"ג ד' יד.):

ידיעות קמייתא דליתנהו בכל המורה כולה קחשיב בתרייתא דליתנהו בכל המורה לא קחשיב א"נ ידיעות בתרייתא דמייתי ל ידי קרנן קחשיב ולהיא לישנא ידיעות קמייתא קחשיב לא שייך למיתני גבי שזועות ושזת ידיעות שזועות וידיעות שזת ולאדך לישנא נמי דקאמר ידיעות בתרייתא דמייתי ל ידי קרנן קחשיב לא מנא שזו ידיעות כיון דחילוק שמים שהן ארבע משכחת באיסורא גופיה^[כ] אבל גבי טומאה^י החילוק דשמים שהן ארבע אינו בא אלא מחמת הידיעה: **מראות נגעים** וכו'.
ברכות ספדים גרס שנים שהן ד' וכן בשילהי המוצא מקדש (נחמס פמ):
ברכות ספרים גרס מראות נגעים ר' דוסא אומר שלשים וששה עקצאי צן מהללאל אומר שבעים ושנים דממראה יאמר מראות כמו ממחנה מחנות וכי היכי דכתיב ועמה הייתי לשני מחנות (בראשית לב) ה"נ קמני שפיר מראות שנים ואע"ג דהתם חשיב כולי האי והכא לא חשיב אלא ב' שהן ד' התם חשיב פתיסי^[ה] ונגעי אלס ואלש וזקן ונגעי בתים^י והכא לא חשיב אלא לצנות כדמתן בצמ' נגעים

ד' וכן בשילהי המוצח מקדש (נחמס פמ):
ברכות ספרים גרס מראות נגעים ר' דוסא אומר שלשים וששה עקצאי צן מהללאל אומר שבעים ושנים דממראה יאמר מראות כמו ממחנה מחנות וכי היכי דכתיב ועמה הייתי לשני מחנות (בראשית לב) ה"נ קמני שפיר מראות שנים ואע"ג דהתם חשיב כולי האי והכא לא חשיב אלא ב' שהן ד' התם חשיב פתיסי^[ה] ונגעי אלס ואלש וזקן ונגעי בתים^י והכא לא חשיב אלא לצנות כדמתן בצמ' נגעים ד' וכן בשילהי המוצח מקדש (נחמס פמ):
ברכות ספרים גרס מראות נגעים ר' דוסא אומר שלשים וששה עקצאי צן מהללאל אומר שבעים ושנים דממראה יאמר מראות כמו ממחנה מחנות וכי היכי דכתיב ועמה הייתי לשני מחנות (בראשית לב) ה"נ קמני שפיר מראות שנים ואע"ג דהתם חשיב כולי האי והכא לא חשיב אלא ב' שהן ד' התם חשיב פתיסי^[ה] ונגעי אלס ואלש וזקן ונגעי בתים^י והכא לא חשיב אלא לצנות כדמתן בצמ' נגעים ד' וכן בשילהי המוצח מקדש (נחמס פמ):
ברכות ספרים גרס מראות נגעים ר' דוסא אומר שלשים וששה עקצאי צן מהללאל אומר שבעים ושנים דממראה יאמר מראות כמו ממחנה מחנות וכי היכי דכתיב ועמה הייתי לשני מחנות (בראשית לב) ה"נ קמני שפיר מראות שנים ואע"ג דהתם חשיב כולי האי והכא לא חשיב אלא ב' שהן ד' התם חשיב פתיסי^[ה] ונגעי אלס ואלש וזקן ונגעי בתים^י והכא לא חשיב אלא לצנות כדמתן בצמ' נגעים

תני. וא"ת והא במראות נגעים תני אבות ותולדות כדמפרש בשזועות שהן ארבע שאת ותולדמו זהרת ותולדמו אף על גז דהתם לאו עיקר נגעים הוא וי"ל דלא דמי דתולדות דנגעים כתיבי' ותולדות דשזת לא כתיבי: **והא דומיא דמראות נגעים** קתני. הא דנקט מראות נגעים טפי משזועות וידיעות משום דליניהו גופייהו לא ידיעין דהוו להו כוליהו לחיובא אלא משום דדומיא דמראות נגעים קמני דכזכורוהו איכא פלוגתא בר ממראות נגעים: **ההרם דלאו עיקר שבת** הוא **חיובי תני פטורי לא תני**. לא הוה נריך לומר משום דלאו עיקר שזת הוא אלא משום דדומיא דמראות נגעים קמני דהוו כוליהו לחיובא אלא משום דנריך לשנויי הכא דעיקר שזת מני חיובי ופטורי קמסיים נמי התם דלאו עיקר שזת הוא וגם המקשה לא הקשה דליתני התם כי הכא כיון דידע דדומיא דמראות נגעים קמני אלא פריך דליתני הכא שמים שהן ד' ותו לא: **ו'ובי תימא מהן לחיוב ומהן לפטור**. רש"י לא פי' כאן לפי שיטתו שבסמוך דעקירות קחשיב ולפי שיטתו היה לו לפרש שמים לפטור בעקירות דבעה"צ: **והא יציאות קתני**. לא פריך אלא אמתני' דשזועות דהוה כוליהו לחיובא ולא משכחת אלא שמים אבל צמתני' דהכא משכחת לה כוליהו ציציאות כגון שלא יהיו כולם לחיובא שמים דהולאה^י שיש בה חיוב חטאת^י ופטור אבל אסור דאמי ל ידי חיוב חטאת ופטור ומותר צעני וכן בעשיר לפירוש ריב"א בסמוך ולהכי לעיל כי משני הכא דעיקר שזת הוא תני אבות ותולדות לא הוה מני למיפרך והא יציאות קמני: **בי לא עסקינן דקא מעייר מרה"ר לרה"י**. 'וצפ"ד שזועות'^כ (דף ה:) פריך ואימא דקא מפיק מרה"י לרה"ר ומשני א"כ לימני המויאל לרה"ר מאי מרשות לרשות אפילו מרה"ר לרה"י וא"ת ומ"ש דתני תולדה דהולאה ולא תני שום תולדה דכל שאר אבות ומירין ריב"א דבכל שאר תולדות אס היה רואה לשנותם היה נריך להאריך בלשוננו אבל הכנסה דקרייה הולאה כוללה עמו בקורר: **וקמפרש הכנסה לאתת**. וא"ת ואמאי לא דייק מכח דלא משכחת ארבע צפנים וד' צחון בלא הכנסות וי"ל דמשכחת להו כדפירשתי לעיל א"נ דמהא לא הוה שייך למימר מתני' נמי דיקא דמאי אולמא^כ מההיא דשזועות דקיימא עלה דהתם נמי לא משכחת כוליהו לחיובא אא"כ תחשוב הכנסות ככלל^י:

רשויות קתני. רשויות שמים שהן ארבע פירוש דשמים קאי ארשויות רשות הרצים ורשות היחיד וקשה לריב"א דאס כן לא הוה ליה למיתני ושמים שהן ארבע צחון אלא שמים שהן ארבע צפנים וארבע צחון שמים שמים למה לי ופירש ריב"א רשויות שזת יש בהן שני חיוצים שהן ד' צפנים ובי' חיוצים שהן ד' צחון ויציאות נראה לריב"א דהוי כמו תולאות דאשכחן רשויות דאקרי הולאות דכתיב (במדבר לד) והיו תולאותיו הימה ומתרגמינן רשוותיה:

יציאות השבת פרק ראשון שבת

ידיעות הטומאה. האמורות בקרבן עולה ויורד (ויקרא ה) או נפש כי מגע וגו' ואמרינן בצמ' שזועות (פ"א דף י ז ע"ג) שאין הכתוב מדבר אלא צטומאת מקדש וקדשיו שלאחר שנטמא אכל קודש או נכנס למקדש וילפינן התם (דף ז.) שאינו מתחייב אלא בידיעה תחלה וידיעה

בסוף והעלם צינתיים כגון שידע שנטמא ועלם ממנו טומאה ואכל קדש ומשאכל ידע שאכלו צטומאה שמים הן ממשמעות הכתוב (שם) ועלם ממנו והוא טמא משמע שנעלם ממנו טומאה אבל זכור הוא שאכל קדש וזוהי מקדש הרי שמים העלם טומאה לגבי קדש והעלם טומאה לגבי מקדש: **שהן ארבע**. יש לך לרבות עוד שמים מריבוי ועלם ונעלם ז' פעמים לרבות את הזכור לטומאה אבל נעלם ממנו קדש כסבור שחולין הן או נעלם ממנו מקדש: **מראות נגעים**. ליטמא צהן שנים הן שאת וזהרת: **שהן ארבעה**. מריבוי ספחת שהוא משמע טפילה כמו ספחני נא אל אחת וגו' (שמואל א ז) מרבה טפילה לזו ולזו תולדה לשאת ותולדה לזהרת ושנו כחמיסי' בזהרת עזה כשלג שניה לה כסוד ההיכל שאת כומר לצן שניה לה כקדוש צילה. מראה לשון זכר הוא משום הכי מני שנים שהן ד': **פני אבות ופולדות**. יציאות והכנסות שהיציאות אבות הן דמויעצירו קול בצמחנה (שמות לו) לא משמע אלא הולאות אלא מסבירא אמרינן (בריש הורקן לקמן דף יז: ט) מכדי מרשות לרשות קפיד קרא מה לי אפוקי מה לי עיולי: **סריי פויין**. דעני ודעל הצית ומאי שהן ארבע

דקמני התם: **מהן לחיוב ומהן לפטור**. יציאות דעני ודעל הצית לחיוב ויציאות שמים של פטור שתי עקירות של הולאה כגון פשט צעל הצית ידו מלאה לחוץ ונטל עני מתוכה הרי פטור של צעל הצית דקחשיב ליה תנא דמתני' ובגון פשט העני ידו ריקנית לפנים ונתן צעל הצית לתוכה הרי פטור שני של הולאה (ס"א של עני) שהוא אסור לכתחלה דגזרינן שמא יעשה הנחה על עקירתו. והיינו שהן ד' קמני התם: **הא דומיא דמראות נגעים קמני לה מה התם כוליהו לחיובא**. שצאיו מהן שנטמא זה ונכנס למקדש חיוב, ולהכי פריך ממראות נגעים דאילו שזועות וידיעות פלוגתא היא דאיכא מ"ד (שזועות כה). בשזועות אינו חייב אלא על העמיד לצא ובידיעות נמי איכא למ"ד (שם דף יד:) אינו חייב אלא על העלם טומאה: **חיובי פני**. כדמפרש לקמיה ב' הולאות ובי' הכנסות וכולן לחיוב ציחיד שעשאם עני לצדו או צע"ה לצדו: **חיובי מאי ניניבו יציאות**. כלומר יציאות קמני דמשמע הולאה לכך מתמנה הי מחיובי קמני ע"כ יציאות לחודייהו ומתני הוא דהויין ומשני הכנסות נמי קמני דהדייהו: **מדתנ המויאל מרשות לרשות**. קחשיב מנין אבות מללכות צפרק כלל גדול^י: **מי לא עסקינן כו'**. דהא ע"כ אהכנסה נמי חייב כדקמני מתני' העני חייב וקמני המויאל: **מפניסין**. דהכא נמי דיקא דהכנסה נמי קרי הולאה: **דקמני יציאות**. ועל כרחיך לא מנית מפרש לה דיציאות לחודייהו קאמר ומאי שהן ארבע חיובי ופטורי דהא מפרש הכנסה צרישא דקמני כיצד פשט העני את ידו לפנים דהיינו הכנסה וקמני לה צפירושא דיציאות אלמא הכנסה נמי קרי לה הולאה: **רצא אמר**. דקשיא לך לישנא דיציאה צין הכא צין התם רשויות קמני רשויות שמים רשות היחיד ורשות הרצים שהן ארבע צפנים כו' כלומר ועל ידיהן יש לך ארבע איסורין צפנים וכנגדן צחון ומהן לחיוב ומהן לפטור. וההיא דשזועות כוליהו לחיובא כדאוקימנא: **סריי פרי הויין**. ארבעה חיובי ותמיניא פטורי שתי עקירות לעני בלא הנחה ושמי הנחות בלא עקירה וכן לצעל הצית כגון פשט העני את ידו מליאה לפנים ונטל צעל הצית מתוכה הרי עקירה לעני והנחה לצעל הצית או שנתן לתוכה והויאל הרי עקירה לצעל הצית והנחה לעני וכן פשט צעל הצית כו' כדקתני לה:

שיספרי הויין. דאיכא למיחשב נמי הךך פטורי דמיתנו גבי חיובי העני חייב וצעל הצית פטור וכן צעל הצית חייב והעני פטור:
בבא יציאות דעני ודעל הצית לחיוב ויציאות שמים של פטור שתי עקירות של הולאה כגון פשט צעל הצית ידו מלאה לחוץ ונטל עני מתוכה הרי פטור של צעל הצית דקחשיב ליה תנא דמתני' ובגון פשט העני ידו ריקנית לפנים ונתן צעל הצית לתוכה הרי פטור שני של הולאה (ס"א של עני) שהוא אסור לכתחלה דגזרינן שמא יעשה הנחה על עקירתו. והיינו שהן ד' קמני התם: **הא דומיא דמראות נגעים קמני לה מה התם כוליהו לחיובא**. שצאיו מהן שנטמא זה ונכנס למקדש חיוב, ולהכי פריך ממראות נגעים דאילו שזועות וידיעות פלוגתא היא דאיכא מ"ד (שזועות כה). בשזועות אינו חייב אלא על העמיד לצא ובידיעות נמי איכא למ"ד (שם דף יד:) אינו חייב אלא על העלם טומאה: **חיובי פני**. כדמפרש לקמיה ב' הולאות ובי' הכנסות וכולן לחיוב ציחיד שעשאם עני לצדו או צע"ה לצדו: **חיובי מאי ניניבו יציאות**. כלומר יציאות קמני דמשמע הולאה לכך מתמנה הי מחיובי קמני ע"כ יציאות לחודייהו ומתני הוא דהויין ומשני הכנסות נמי קמני דהדייהו: **מדתנ המויאל מרשות לרשות**. קחשיב מנין אבות מללכות צפרק כלל גדול^י: **מי לא עסקינן כו'**. דהא ע"כ אהכנסה נמי חייב כדקמני מתני' העני חייב וקמני המויאל: **מפניסין**. דהכא נמי דיקא דהכנסה נמי קרי הולאה: **דקמני יציאות**. ועל כרחיך לא מנית מפרש לה דיציאות לחודייהו קאמר ומאי שהן ארבע חיובי ופטורי דהא מפרש הכנסה צרישא דקמני כיצד פשט העני את ידו לפנים דהיינו הכנסה וקמני לה צפירושא דיציאות אלמא הכנסה נמי קרי לה הולאה: **רצא אמר**. דקשיא לך לישנא דיציאה צין הכא צין התם רשויות קמני רשויות שמים רשות היחיד ורשות הרצים שהן ארבע צפנים כו' כלומר ועל ידיהן יש לך ארבע איסורין צפנים וכנגדן צחון ומהן לחיוב ומהן לפטור. וההיא דשזועות כוליהו לחיובא כדאוקימנא: **סריי פרי הויין**. ארבעה חיובי ותמיניא פטורי שתי עקירות לעני בלא הנחה ושמי הנחות בלא עקירה וכן לצעל הצית כגון פשט העני את ידו מליאה לפנים ונטל צעל הצית מתוכה הרי עקירה לעני והנחה לצעל הצית או שנתן לתוכה והויאל הרי עקירה לצעל הצית והנחה לעני וכן פשט צעל הצית כו' כדקתני לה:

שיספרי הויין. דאיכא למיחשב נמי הךך פטורי דמיתנו גבי חיובי העני חייב וצעל הצית פטור וכן צעל הצית חייב והעני פטור:
בבא יציאות דעני ודעל הצית לחיוב ויציאות שמים של פטור שתי עקירות של הולאה כגון פשט צעל הצית ידו מלאה לחוץ ונטל עני מתוכה הרי פטור של צעל הצית דקחשיב ליה תנא דמתני' ובגון פשט העני ידו ריקנית לפנים ונתן צעל הצית לתוכה הרי פטור שני של הולאה (ס"א של עני) שהוא אסור לכתחלה דגזרינן שמא יעשה הנחה על עקירתו. והיינו שהן ד' קמני התם: **הא דומיא דמראות נגעים קמני לה מה התם כוליהו לחיובא**. שצאיו מהן שנטמא זה ונכנס למקדש חיוב, ולהכי פריך ממראות נגעים דאילו שזועות וידיעות פלוגתא היא דאיכא מ"ד (שזועות כה). בשזועות אינו חייב אלא על העמיד לצא ובידיעות נמי איכא למ"ד (שם דף יד:) אינו חייב אלא על העלם טומאה: **חיובי פני**. כדמפרש לקמיה ב' הולאות ובי' הכנסות וכולן לחיוב ציחיד שעשאם עני לצדו או צע"ה לצדו: **חיובי מאי ניניבו יציאות**. כלומר יציאות קמני דמשמע הולאה לכך מתמנה הי מחיובי קמני ע"כ יציאות לחודייהו ומתני הוא דהויין ומשני הכנסות נמי קמני דהדייהו: **מדתנ המויאל מרשות לרשות**. קחשיב מנין אבות מללכות צפרק כלל גדול^י: **מי לא עסקינן כו'**. דהא ע"כ אהכנסה נמי חייב כדקמני מתני' העני חייב וקמני המויאל: **מפניסין**. דהכא נמי דיקא דהכנסה נמי קרי הולאה: **דקמני יציאות**. ועל כרחיך לא מנית מפרש לה דיציאות לחודייהו קאמר ומאי שהן ארבע חיובי ופטורי דהא מפרש הכנסה צרישא דקמני כיצד פשט העני את ידו לפנים דהיינו הכנסה וקמני לה צפירושא דיציאות אלמא הכנסה נמי קרי לה הולאה: **רצא אמר**. דקשיא לך לישנא דיציאה צין הכא צין התם רשויות קמני רשויות שמים רשות היחיד ורשות הרצים שהן ארבע צפנים כו' כלומר ועל ידיהן יש לך ארבע איסורין צפנים וכנגדן צחון ומהן לחיוב ומהן לפטור. וההיא דשזועות כוליהו לחיובא כדאוקימנא: **סריי פרי הויין**. ארבעה חיובי ותמיניא פטורי שתי עקירות לעני בלא הנחה ושמי הנחות בלא עקירה וכן לצעל הצית כגון פשט העני את ידו מליאה לפנים ונטל צעל הצית מתוכה הרי עקירה לעני והנחה לצעל הצית או שנתן לתוכה והויאל הרי עקירה לצעל הצית והנחה לעני וכן פשט צעל הצית כו' כדקתני לה:

שיספרי הויין. דאיכא למיחשב נמי הךך פטורי דמיתנו גבי חיובי העני חייב וצעל הצית פטור וכן צעל הצית חייב והעני פטור:
בבא יציאות דעני ודעל הצית לחיוב ויציאות שמים של פטור שתי עקירות של הולאה כגון פשט צעל הצית ידו מלאה לחוץ ונטל עני מתוכה הרי פטור של צעל הצית דקחשיב ליה תנא דמתני' ובגון פשט העני ידו ריקנית לפנים ונתן צעל הצית לתוכה הרי פטור שני של הולאה (ס"א של עני) שהוא אסור לכתחלה דגזרינן שמא יעשה הנחה על עקירתו. והיינו שהן ד' קמני התם: **הא דומיא דמראות נגעים קמני לה מה התם כוליהו לחיובא**. שצאיו מהן שנטמא זה ונכנס למקדש חיוב, ולהכי פריך ממראות נגעים דאילו שזועות וידיעות פלוגתא היא דאיכא מ"ד (שזועות כה). בשזועות אינו חייב אלא על העמיד לצא ובידיעות נמי איכא למ"ד (שם דף יד:) אינו חייב אלא על העלם טומאה: **חיובי פני**. כדמפרש לקמיה ב' הולאות ובי' הכנסות וכולן לחיוב ציחיד שעשאם עני לצדו או צע"ה לצדו: **חיובי מאי ניניבו יציאות**. כלומר יציאות קמני דמשמע הולאה לכך מתמנה הי מחיובי קמני ע"כ יציאות לחודייהו ומתני הוא דהויין ומשני הכנסות נמי קמני דהדייהו: **מדתנ המויאל מרשות לרשות**. קחשיב מנין אבות מללכות צפרק כלל גדול^י: **מי לא עסקינן כו'**. דהא ע"כ אהכנסה נמי חייב כדקמני מתני' העני חייב וקמני המויאל: **מפניסין**. דהכא נמי דיקא דהכנסה נמי קרי הולאה: **דקמני יציאות**. ועל כרחיך לא מנית מפרש לה דיציאות לחודייהו קאמר ומאי שהן ארבע חיובי ופטורי דהא מפרש הכנסה צרישא דקמני כיצד פשט העני את ידו לפנים דהיינו הכנסה וקמני לה צפירושא דיציאות אלמא הכנסה נמי קרי לה הולאה: **רצא אמר**. דקשיא לך לישנא דיציאה צין הכא צין התם רשויות קמני רשויות שמים רשות היחיד ורשות הרצים שהן ארבע צפנים כו' כלומר ועל ידיהן יש לך ארבע איסורין צפנים וכנגדן צחון ומהן לחיוב ומהן לפטור. וההיא דשזועות כוליהו לחיובא כדאוקימנא: **סריי פרי הויין**. ארבעה חיובי ותמיניא פטורי שתי עקירות לעני בלא הנחה ושמי הנחות בלא עקירה וכן לצעל הצית כגון פשט העני את ידו מליאה לפנים ונטל צעל הצית מתוכה הרי עקירה לעני והנחה לצעל הצית או שנתן לתוכה והויאל הרי עקירה לצעל הצית והנחה לעני וכן פשט צעל הצית כו' כדקתני לה:

מסורת הש"ס

א) נגעים פ"א מ"א,
ב) שטועות א, לקמן עג,
ד) נגעים פ"א מ"א,
ה) [לקמן עג,] ו' ונ"ע
ו) שטועות ב, ד"ה מראות,
ז) רש"ל מוחק כל דיבוי זה,

מוסף רש"י

יציאות השבת שמים. הויאל מרשות היחיד לרשות הרצים למדנו מן המקרא שמי"ב, בפרק הורקן (ז'): וילי משה ויעצרו קול בצמחנה וגו' (ומתרגמין) לא תפיקו מרשות היחיד לרשות הרצים, וזה שמים, תחת לשומד צחון וזה שמים ידו לפנים ונטל חפץ והויאל לחוץ, ואחת לשומד צפנים ונטל חפץ ממקומו והויאל צידו והצינו צחון (שבושות ב.). שהן ארבע. י' ללמוד מאלו שבעים ששקדיה מוכה מרשות לרשות ביהולאה, כן הקדיש בבהכנסה, והרי כן שמים, אחת לשומד צפנים והאשתי ידו לחוץ ונטל חפץ והכניסו, ואחת לשומד צחון ונטל חפץ ממקומו והאשתי צפנים והצינו (שם). הבא דייקא שבת הורא. שייקא מסכת פלוסופי שזת (שם ה.). מהן לחיובי ומהן לפטור. שמים לחיוב, הולאה דעני והולאה דבעל הבית, ושמים ופטור, אחת שבעי"ב פוטט ידו ומתן צעל הצית לתוכה והעני הויאל ועדד איהי הנחה ולא עבד עקירה, ובעל הבית עקר ולא הניח ופנייה פטורי, אחת שבעי"ב פוטט ידו מלאה לחוץ ונטל העני מתוכה והניח, דעבד נמי צעל הצית עקירה והעני התמה, ופנייה פטוריין בשמי הולאות הללו (שם). חיובי מאי ניבו יציאות קמני דמיואל מרתי הוא דהייין, חדל דעני וחדל דבעל הבית קרי לה. שמוילאו ממקומו (שם).

מוסף תוספות

א. דהיא עיקר מילתא. מוס' שטועות ב. ב. [ו]אינם באים מחמת הידיעה. מוס' ה"א"ש. ג. לא מצי למינקט הטומאות שחם שהן ד', דליכא אלא תרתי טומאת קודש וטומאת מקדש. מוס' שטועות ב. ז. ולא שחם, דמראה לשון זכר הוה כדכתיב (שמות ג) את המראה הגדול הזה. מוס' שטועות ב. ז. וירקרק ואדומים. מוס' נחמס פמ: ז. ובגדים. מוס' שטועות ב. ז. בהדיא מריבוי דספחת. מוס' ה"א"ש. ו. אחת חיוב לגמרי. מוס' ה"א"ש. ז. ואחת. מוס' ה"א"ש. י. פריש"י דעל כרחין אהכנסה נמי חייב וקרי ליה המוציא, וליא דיוקא היא ובהי דחייב אהכנסה מ"מ תולדה דהוצאה היא ולא חשיב התם אלא אבות, אלא. מוס' ה"א"ש. יא. מפרש לה. מוס' ה"א"ש. יב. דהך מתניתין. מוס' ה"א"ש. יג. אלא ודיא מהך מתני' דייק דקא מפרש הכנסה לאלתר, ומהאי דשבויעות ליכא למידק דאיכא לפירושי יציאות שבת שחם שהן ארבע וי"ל שמתחלקות לארבע עם הכנסות, דומיא ידיעות הטומאה שהם ארבע עם ידיעות קדש ומקדש. מוס' ה"א"ש.